

משה חיים פלח

- בענין ברי ושמא במקום חזקה 1
 בשיטת הרמב"ם בדינא דהניח להם אביהם אחריות נכסים. 4
 בענין כתובת אשה ובעל חוב 7
 בענין טריפות בשחיטה 9

בענין ברי ושמא במקום חזקה

ותמה צפסקי כרי"ד (תוס' ר"ד) דזריש הפרה צשור שנגח את הפרה ונמלא עוצרה בצדה דאמרינן זו דברי סומכוס דאמר ממון המוטל צספק חולקין אצל חכמים אומרים זה כלל גדול צדין המוליא מחצירו עליו הראיה לאתויי אפילו ניזק צרי ומזיק אומר שמא, הא התם איכא נמי חזקת מעוצרת, הרי דלא מהני צרי ושמא אף צלירוף חזקה.

וכן תמה הש"ס (ש"צ פ"ו) והוסיף לתמוה עוד מהא דאיתא צפרק השואל (ז' א) השואל את הפרה שאלה חלי יום ושכרה חלי יום שאלה היום ושכרה למחר כו' משאיל אומר צשעה שהיתה שאלה מתה והלה אומר איני יודע חייב ואמרי' צגמ' לימא תיבוי תיוצתא דרצ נחמן דאמר צרי ושמא לאו צרי עדיף, וכתב הנמוקי' שם דמגוונא דשאלה ושכרה לא קשיא דהתם הוי כאיני יודע אם פרעתין [לכך לישנא (לקמן ז' ב) דשואל משעת משיכה מתחייב] אלא הא דפרכי' היינו משום דמשמע

את האשה ולא מלא לה צתולים היא אומרת משארסתני נאכסתי ונסתחפה שדכו והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתין והכי מקחי מקח עעות רצן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיינן אלא הרי זו צחזקה צעולה עד שלא תתארס והטעתו עד שתצוה ראייה לדצריה, אתמר מנה לי צידך והלה אומר איני יודע רצ יהודה ורצ הונא אמרי חייב ורצ נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור רצ הונא ורצ יהודה אמרי חייב צרי ושמא צרי עדיף רצ נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור אוקי ממונא צחזקת מריה כו' לימא רצ יהודה ורצ הונא דאמרי כר"ג ורצ נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע אמר לך רצ נחמן אנה דאמרי אפילו כרצן גמליאל כו' עד כאן לא קאמר רצן גמליאל התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה אצל הכא מאי חזקה אית ליה להאי, ומצואר דאף למאי דקי"ל דצרי ושמא לאו צרי עדיף, מ"מ צלירוף חזקה מהני.

דמיירי נמי איפכא זשכרה ושאלה, ותמה
הש"ש דהא כה"ג איכא חזקת הגוף, וחזינן
דלא מהני צרי ושמא אף זלירוף חזקת הגוף
[וייעו"ש מה דתמה עוד].

והנה צמה דתמה הש"ש מהביא זשכרה חלי
יום ושאלה חלי יום, לכאורה יש ליישב
ע"פ מה דייסדו האצני נזר (יו"ד סי' שמא זבג)
והחזו"א (יו"ד סי' קטו סק"א) דדין חזקה לא מהני
אלא להחזיק דלא אירע השינוי בזמן המוקדם,
אך לא מהני להחזיק דאירע השינוי בזמן
המאוחר, וכגון בזפק אימתי נולד אף דמהני
חזקת מעוברת לומר דלא נולד קודם שבת, אך
לא מהניא לומר דנולד בשבת, ולענין דינים
התלויים צמה דנולד בשבת וכגון לענין מילה,
ליכא חזקה [וכן לענין למיבצ לה ימי טובה]
וה"נ הרי חיוז השואל אינו מחמת דלא מתה
צעידן שכירות, אלא מהא דמת צעידן שאלה,
ולזה ליכא חזקה.

והש"ש דלא ניחא ליה צזה, לכאורה י"ל
דאזיל לטעמיה, דהנה צגדר דינא
דחזקת האם מהני לצת מזינו כמה דרכים,
ולשון המאירי (י"ג ז) ר"ל שחזקה שלה מציאתנו
לומר שלכשר נצעלה ומאחר שכן אף צתה
כשרה עכ"ל, ויעוין צש"ש (ש"ד פ"ג) דהציא
ספיקא דגאוני צתראי צאחד ששחע שצעה
צבמות ואחר כך נמלא צאחת שניקצ צית
הכוסות ונתערצו העריפות צכשירות וקודם
שנולד הספק נמכר חליה של צבמה אחת

צחזקת כשרות, מי נימא דגם חלי השני מותר
מאחר דחליו הנמכר מותר מטעם כל דפריש
מרוצא פריש, ואנו יודעין צודאי שזה חליו
השני וא"כ איך נחלק צבמה אחת לומר שחליה
מותרת וחליה אסורה, או דילמא אדרצבה הכל
אסור, או דילמא צמאי דפריש איכא היתר רוצ
וצמה דנותר קצוע ליכא היתר רוצ ואף דבוי
תרתי דסתרי, ומסיק הש"ש (שס פ"ד) דכיון
דחזינן לחד מ"ד דמאן דמכשיר צה מכשיר
צצתה ושיעת החום' (כו ז) ודעמייבו דהיינו
משום דחזקת האם מהני לצת [וצתום' שס
מצואר דאף למ"ד דפליג אינו אלא משום
מעלה דיוחסין אך מודה דמדינא חזקת האם
מהניא לצת^ח] ואמרינן כיון דהאם צחזקת
כשרות שלא נצעלה לפסול לה מהני חזקת
האם להכריע גם לצתה וכשרה לקהל, וכיון
דחזקה מהני לחליה שאין לו חזקה דומיא דאם
לצת ואמרינן דמהני חזקה נגד כולו, א"כ רוצה
דעדיף מחזקה מכל שכן דמהני רוצה של
החליה שפירש להכריע חליה השני דמותר
יעו"ש, הרי דנקט הש"ש דדין חזקה מהני
להכריע אף על דצרים אחרים התלויים צזה,
וזבו גדר דין חזקת האם מהני לצת, וכן נקטו
כמה אחרו', וכן נראה מדצרי הש"ש צכ"ד
דחזקה מועלת אף לדצרים אחרים.

אולם אכתי יל"ד דשאני התם דאיכא נידון
על האם ואיכא הכרעת חזקה על האם,
ואחר דנקעינן מכה זה דהצועל כשר ממילא
מהני אף להכשיר הצת, אך הכא הרי לכאורה

אך הרא"ש (נעיל ט א סי"ח) אזיל איפכא ונקט דאף מאן דמכשיר צצתה מודה דאין חזקת האם מהני לצת אלא דס"ל
דמהני צרי גרידא צלא חזקה.

ליכא נידון האס היתב חיב צעידן שכירות,
 דליכא נפק"מ בזה, ולא חייל דין חזקה כלל
 ואכמ"ל.

דילמא מעיקרא לא חייל החיוב, דמ"מ עד
 השתא נקטינן דהוי חיוב.
ולכאורה יל"ד עוד, דשאני חזקת מעוצרת
 דהויא חזקה העשויה להשתנות
 דגריעא, ויש לומר דהך חזקה ל"מ אף צלירוף
 צרי ושמא.

ובקושיית הרי"ד מהביא דריש הפרה, הנה
 הרי"ד תי' דלא מהני צרי ושמא
 צלירוף חזקה אלא הכא דהצטל מחויב ועומד
 וצא לפעור את עלמו, ואף דהשתא מספקא לן

בשיטת הרמב"ם בדינא דהניח להם אביהם אחריות נכסים

כותצין בשטרי חובות שיש לגבות מן הקרקע ומן המטלטלין צין צחייו צין אחר מותו ונמלא גובה על תנאי זה יותר מן התקנה, וסויג גדול עשו דצבר שמא לא ידע הלוח בתקנה זו ונמלא ממון יתומים יולא שלא כדון שאין כח בתקנת אחרונים לחייב זה יתומים עכ"ל, ומצוחר לכאורה דצברי הרמב"ם הכא, דהא דמהניא תקנת הגאונים למיגצי ממטלטלי דיתמי היינו משום דמכח התקנה דעת הלוח לשעצד אף מטלטלי.

וכבר עמד הגרע"א בגליון הרמב"ם שם, דלפ"ז נראה דצניקין דלא שייך דך עעמא, אף אחר תקנת הגאונים אין גוצין ממטלטלי דיתמי, ונראה דזוהי כוונת הריעצ"א שכתב דנראה מדצברי הרמב"ם דלא מהניא תקנת הגאונים אלא להלוואה ולא לשאר דצרים [ויל"ד].

אלא דכבר תמה הגרע"א (סע) מדצרי הרמב"ם צהלי נזקי ממון (פ"ח ה"ג) כצב תקנו הגאונים לגבות צעל חוב מן המטלטלין ופשעה תקנה זו צכל צתי דינו, לפיכך מגצין הנזקין מן המטלטלין של יתומים עכ"ל, הרי מצוחר דצברי הרמב"ם דתקנת הגאונים הויא אף צניקין [והוא דכנקע המ"מ דצברי הרמב"ם הכא דתקנו צכל מילין] אלא דתמה

הניח להם אציהם פרה שאולה משתמשין זה כל ימי שאלתה כו' הניח להם אציהן אחריות נכסים חייב לשלם, ופירש רש"י אחריות נכסים קרקעות, ויעוין צריעצ"א שכתב וז"ל פרש"י ז"ל שהניח להם קרקעות שיש להם אחריות, כלומר דמטלטלי דיתמי לא משתעצדי לצעל חוב, ונראים הדצרים שלא תקנו הגאונים ז"ל צזמן הזה שיהיו המטלטלים של יתומים משועצדים אלא לחובות משום שלא תנעול דלת צפני לוינ אצל לא לשאר דצרים כיוולא צזה, וכן נראה מדצרי הר"מ ז"ל עכ"ל.

אולם הנה יעוין צרמב"ם (פ"ח משאלה ופקדון ה"ה) דהעתיק לשון הגמ' אס הניח להם אציהם נכסים, והשמיע תיבת "אחריות" וכתב המגיד משנה (סע) דצצירא ליה להרמב"ם דאחר תקנת הגאונים גובה אף ממטלטלי, ויעוין צשעמ"ק דתמה על דצרי הריעצ"א מכח דצרי הרמב"ם אלן, וכתב דנוסחא משוצשת נזדמנה להריעצ"א דצברי הרמב"ם שהיה כתוב זה אחריות נכסים.

אולם נראה דכוונת הריעצ"א למש"כ הרמב"ם צהלי מלוה ולוח (פ"ח ה"ה) וז"ל כצב תקנו גאונים האחרונים כולם שיהיה צעל חוב גובה מטלטלין מן היורשין וכן דנין ישראל צכל צ"ד שצטולם, אצל צמערב היו

לתלות בדעתו דכיון דלח סמיך עלייהו לא משתעבדי דהא השיעבוד מדין תורה ויעוין צ"ע"ך (סי' ח"ע סק"ה) ולהכי הולך להאי טעמא [ויל"ד].

והנה לפ"ז נראה דהא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצעל חוב הוא מן התורה, וכן מצוהר בלשון הרמב"ם (פי"א ממלוה ה"ו) הבא ליפרע מן היורש זין קטן זין גדול לא יפרע מן המטלטלין אפילו היו מופקדין או מלוה אלל אחרים שהמטלטלין אינו תחת שיעבוד צעל חוב מן התורה עכ"ל, אך הא דלח משתעבדי לזיקין אינו אלא מדרבנן, וכן משמע מלשון הברייתא (צ"ק ס"ט) שוב כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות, ומדתן אין בית דין נזקקין, משמע דליכא הפקעת שיעבוד מדינא, אלא דאין בצ"ד נזקקין [וצפרק הזהב (נ"ה) ישיבת הדיינים צפרוטה כ"ו] לאפוקי מדרב קטינא דאמר רב קטינא בית דין נזקקין אפילו לפחות

הגרע"א דהא צכה"ג לא שייך טעמא דידע צתקנה ושיעבוד עלמו.

ונראה לדון ביישוב דברי הרמב"ם, דהנה צטעמא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי, פירש רש"י צפרק איזבו נשך (ס"ז) וז"ל אי ירתי קרקעות משתעבדי נכסיה מחיים, ומיחייב מדין ערב, דנכסייהו דבר איניש אינון ערבון ציה, דכי ארזפיה עלייהו סמך, אצל מטלטלי אפילו דין ערב ליכא, דלאו עלייהו סמיך מלוה, הואיל וצידו להלניען ולחצדן עכ"ל³, ואילו צצ"ק צפרק ארבעה אצות (יד"ג) פירש רש"י הטעם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לצעל חוב משום דאיכא למימר לאחר מיתת אציהן קנאום [ויעו"ש צמאירי שתמה דודאי אף צגוונא דיוודעים דשל אציהן אין גוצין מהן, וכן תמה צתום' תלמיד ר"ת (ס"ט י"א) אך לכאו' י"ל דכוונת רש"י דמה"ט הפקיעו חכמים השיעבוד]. ונראה משום דהתם צצ"ק קאי לענין נזיקין, דצזה ל"ש

אך מדברי רש"י צפרק שנים אוחזין (ו"א ד"ה אציי אמר) חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו כ"ו ועלית זו שלו היא דהא אפילו גלימא דעל כחפיה שעציד ליה עכ"ל, מצוהר דאף מטלטלין משתעבדי עכ"פ מיניה דידיה, והנה מסבירא היה נראה דלענין הך סברא דלאו עלייהו סמיך אין לחלק זין מיניה דידיה לזין לקוחות ויתומים, דנראה פשוט דה"ע לא מהני דיהא דעתו צאופן חיובי דלא ישתעבדו, דמאי איכפת ליה אם יכיו המטלטלין משועבדין, אלא הוי סברא רק דאין דעתו להדיא לשעבד, אך אי נימא דמיניה דידיה דעתו לשעבד, מהיכ"ת דיהא דעתו להציל השיעבוד כלפי לקוחות ויתומים, אך יעוין צתשו' הרשב"א (ח"ד ס"י ק"ג) שכתב וז"ל כ"ש אם כתב לה מטלטלי אגב מקרקעי, שדרך העולם לכתוב כן מכמה דורות, שגוב אף הכתוב מן המטלטלין מן הדין, ולפע"ד לגבות מן היתומים אפילו שעבד לה מטלטלים צפירוש, אף על פי שלא כתב לה מטלטלי אגב מקרקעי, גובה מן הדין אפי' מן המטלטלין, וכשאמרו מטלטלי דיתמי לצע"ח לא משתעבדי לא אמרו אלא מפני שאין דעת המלוה סומכת עליהן לאחר מיתת הלוה, לפי שהיורשים שלא קבלו טובה ממנו, עשויים להצריחם, מה שאין צלוה ע"מו מפני שקבל טובה ממנו, ועוד שלא יקראוהו ליה רשע ולא ישלם, ואפי' היו המטלטלין ציד אחרים שאי אפשר ליתומים להצריחם כ"ו וטעמא משום דמיקרא צשעת מלוה או צשעת כתיבת האחריות סליק נפשיה משעבדא דמטלטלי דיתמי, כל שלא גלה צדעתו שדעתו סומכת עליהם כדאמרן, וכל שגילה דעתו מיקרא שדעתו סומכת עליהן וכגון שרצה שיעבד לו הלוה צפירוש מטלטלי גובה אפי' מן היתומים כ"ו עכ"ל, ויעוין עוד צחי' הרשב"א (קידושין טו"א מהשמות צצסוף המסכת וצ"ק יד צ"ב ק"ה) וצאחר' ואכמ"ל, ועכ"פ למצוהר צדברי הרשב"א מיושבת סתירת דברי רש"י מפרק שנים אוחזין לפרק איזבו נשך.

משורה פרוטה] וכ"ה לשון הרמז"ס (פ"ח מזק"מ ה"א) מת המזיק קודם שישלם אין בית דין נזקקין למטלטלין של יתומים אלא לקרקע [אך יל"ע מסיוס לשון הרמז"ס שם יעו"ש].

ומעתה יש לדון ליישב קושיית הגרע"א, דיש לומר דכל מה שכתב הרמז"ס דאין צרכה תקנת האחרונים לחייב זה יתומים, היינו דוקא בצעל חוב דמדאורייתא מטלטלי דיתמי

לא משתעבדי, משא"כ צניקין דמדאורייתא מטלטלי דיתמי משתעבדי, אלא דמדרבנן לא משתעבדי, יתכן דשפיר מהניא תקנת הגאונים לאוקמי אדינא דאורייתא, וצפרט אי נימא דאף מדרבנן לא הפקיעו השיעבוד, אלא הוי תקנה צעלמא על הצ"ד דאין גובין, וכדמשמע מלישנא דאין נזקקין וכנ"ל, דודאי יש לומר דצרכה תקנת הגאונים לתקן דיזקקו הצית דין אף למטלטלין?.

א **ובעיקר** דברי רש"י צ"ק, שו"ר בחי' הגרנ"פ (צ"ק ס"א ח"א חקנ"ג) שצ"ד ליישב כנ"ל סתירת דברי רש"י, אך דחה דהא צ"פ המניח (ג"ג) פרכי' אהא דמכר שור תם חוזר וגובהו מן הלווקח ש"מ לוב ומכר מטלטלין צ"ד גובין לו מהן ומשני דשאני תם דכמאן דעשאו אפתיקי, הרי דמדמה בגמ' צעל חוב נזיקין יעו"ש, וכן צסוגיא שם (יד ג) צפני צ"ד פרט למוכר נכסיו והולך לצ"ד ש"מ לוב ומכר נכסיו ואחר כך צא לצית דין אין צ"ד גובין לו מהן כו', הרי דמדמה בגמ' נזיקין לצעל חוב.

אולם הנה צ"ב לשון הגמ' ש"מ לוב ומכר מטלטלין צ"ד גובין לו מהן, דהול"ל ש"מ מטלטלי דלקוחות משתעבדי, ויעוין צמרומי שדה להגל"צ ז"ל (ס"א ע"ב) שכתב לפרש דברי הגמ', צלוח ומכר נכסיו כמערים להצריחן מן המלוא, ומיצעי לוב דילמא אף דמדינא לא גבי, מ"מ כיון דעשה שלא כדיון שפיר גובין יעו"ש, ולפ"ז לא קשיא מידי מהתם, דכלפי נידון זה אין לחלק בין נזיקין לצעל חוב, אמנם רש"י צ"פ המניח שם לא פירש כן, אלא כתב וז"ל ש"מ לוב ומכר מטלטלין צ"ד גובין, בתמיה ובה מטלטלין לאו מידי דקאי צעיניה ולא סמיך מלוח עלייהו ואמאי ערפינן להו מלווקח עכ"ל.

בענין כתובת אשה ובעל חוב

זה טעם כלפי סצרת נעילת דלת, דמה"ע לא חיישינן דלא יתרונו הנשים להנשא, אלא הוי סצרא צעיקרא דדינא, דהבעל חוב שנתן מעותיו הפסיד, אך אשה שאינה נועלת כתובה לא חשיב הפסד, כיון ד"יותר משהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא" והעמדת האישות ידיה אינה תמורת הכתובה [ולכאורה כך סצרא הויא כעין שודא דדייני, דאף דצשניהם שוין אמרינן דיחלוקו, מ"מ היכא דהאחד מפסיד מכה שודא יבצין ליה].

והנה כתב הרמב"ם (פכ"א ממלוה ה"ג) מתנה שצבה מחמת הולאה אין צעל חוב גובה משצחה כלום אלא רואין כמה היתה שוב צשעת מתנה וגובה, ואם שצחה מאליה צעל חוב גובה את כולה, ואם קיבל הכותן אחריות המתנה הרי צעל חוב גובה ממנה את השצח כדרך שגובה מן הלוקח עכ"ל, והקשו האחרוי דהא לפירוש הרמב"ם מצוחר צסוגין דצגוונא דאיכא שני צעלי חובות שוין, ולאחד איכא פסידא ולאחר ליכא פסידא, יבצין הכל לצעל חוב דאית ליה פסידא, וא"כ אמאי צמתנה שיש צה אחריות, פסק הרמב"ם דאף מקצל המתנה גובה מחלה שצח כדין לוקח [ומשום דהוי כלוה ולוה ואח"כ קנה דתרוויבו שוין וחולקין] והרי למקצל המתנה ליכא פסידא, ואילו לצעל חוב איכא פסידא, וכול"ל דנוטל צעל חוב הכל.

אמר רמירמר משמיה דרב חמא האי מאן דאיכא עליה כתובת אשה וצ"ח ואית ליה ארעא ואית ליה זוזי לצעל חוב מסלקין ליה צוזי לאשה מסלקין לה צארעא האי כי דיניה והאי כי דיניה ואי לא איכא אלא חד ארעא ולא חזיא אלא לחד לצעל חוב יבצין ליה לאשה לא יבצין לה מאי טעמא יותר מממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא, וצפשוטו הוי סצרא צחששא דנעילת דלת, דחששו טפי לנעילת דלת צפני צעל חוב ולא חששו שמא לא ירצו הנשים להנשא משום דיותר משהאיש רוצה לישא כו' וכן מצוחר צתום' שכתבו וז"ל צאשה לא שייך נעילת דלת דלאמרינן יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא.

אולם הרמב"ם (פ"ז מאישות ה"ד) ציחר דצרי הגמ' וז"ל מי שגירש את אשתו ועליו שטר חוב וצא צעל חוב והאשה לגבות והיו לו מעות וקרקע כדי החוב והכתובה, צעל חוב נועל מעות והאשה נועלת כתובתה מן הקרקע, ואם אין לו אלא קרקע שאין צה כדי לגבות שניהם ולא היה צה דין קדימה נותנין איתה לצעל חוב, ואם נשאר לאשה כלום תטול ואם לאו תדחה מפני צעל חוב, שהרי צעל חוב הפסיד והוליא מעותיו והאשה לא חסרה דצ, שיתר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא עכ"ל, ומצוחר דהא דלאמרינן הכא יותר משהאיש רוצה לישא האשה רוצה להנשא, אין

דאי לאו סברא דיותר משהאיש רולא לישא
האשה רולא להנשא, חשיב פסידא צמה
שנשאת לו עזור הכתובה, וחזינן דלא צעינן
פסידא ממש, וה"נ יש לומר דחשיב פסידא,
וכ"ש הכא דמיירי צמתנה שיש צה אחריות,
דאיתא צפרק המקבל (צ"מ קח ז) מתנה לית צה
משום דינא דצר מלרא ואמר אממר אי כתב
ליה אחריות אית צה דינא דצר מלרא, ופירש
רש"י דודאי מכר הוא שאין כותבין אחריות על
המתנה, ואף בגוונא דידעינן צודאי דמתנה
היא, י"ל דצכה"ג לכו"ע מתנה כמכר, ושפיר
חשיב פסידא.

בתשובה הראצ"ד (הו' צבעל התרומות שער ס"ח
ח"ג) מצואר דצמקוס שיעצודא
דאורייתא ושיעצודא דרצנן, איכא קדימה
לשיעצודא דאורייתא, ולכאורה קשה מסוגין
דמצואר דבעל חוב קדים לכתובה רק משום
נעילת דלת או משום דאית ליה פסידא,
ותיפו"ל דבעל חוב דאורייתא וכתובה דרצנן
לרוב הראשונים וכן נראה לכאורה משתיקת
הראצ"ד (פ"י מאיסות ה"ז) ואפשר דכל דצרי
הראצ"ד היינו היכא דעלם השיעצוד
דאורייתא, אך הכא נהי דעלם החוב דבעל חוב
הוי דאורייתא וחוב הכתובה אינו אלא
מדרצנן, מ"מ עלם השיעצוד צתרוויכו אינו
אלא מדרצנן [למה דפסק הראצ"ד התם
דשיעצודא לאו דאורייתא מלצד היכא
דשיעצודו צפירוש ורש"י והרשצ"א (קידושין יג
ג) יעו"ש] ויתכן דצזה ליכא קדימה, ועוד י"ל
דנפק"מ צהך עעמא למ"ד כתובה דאורייתא.

ולכאורה יל"ד דהכא דהשצח צבר תחת יד
הלוקח, אי מוליחין הימנו השצח
להצבותו לצעל חוב שפיר חשיב פסידא [והרי
לדעת הרמצ"ס גופיה דצשוין מה שצבה גצה,
ע"כ דמעיקרא אין גוצין מחלית השצח מן
הלוקח כלל, דאי אמרינן דלא חייל חיוב
האחריות עד אחר דטריף הצע"ת, ומגצין הכל
וחוזר הלוקח וגוצה, הא כיון דצבר גצאו
הצע"ת מה שצבה גצה וכמ"ש האחרו'] ועוד
דכרי מיירי הכא צשצח שמחמת הולאה
[דצשצח דממילא סוצר הרמצ"ס דלעולם
גוצה הצעל חוב הכל, ומשום דלא צעינן צזה
כלל לדאיקנין] וא"כ י"ל דשפיר חשיב פסידא,
לדעת האחרו' (ע' קצה"ח ס"ו קטו סק"ה ועוד) דגוצין
את מחלית השצח עזור אחריות השצח ולא
עזור אחריות הקרן.

אך עוד יש ליישב, דהא צצ"מ (טו"ה) גצי מוכר
שדה שאינה שלו וחזר ולקחה מצעלים
הראשונים דקנאה הלוקח ומשום דלאוקמי
קמי לוקח צעי, פליגי רצ אחא ורצינא היכא
דיהציה ליה צמתנה ופסק הרמצ"ס (פ"ע
מגיזה ה"ג) כמ"ד דמתנה כמכר, וכן צמגילה
(כו ג) דפליגי רצ אחא ורצינא אי מתנה כמכר
לענין הפקעת קדושת צית הכנסת, קי"ל
דמתנה כמכר דאי לאו דהו"ל הנאה מיניה לא
הוו יחצי ליה והוי ליה כצנינו, וכ"פ הרמצ"ס
(פ"ח מתפילה ה"ט) כשם שמתר להם למכור צית
הכנסת כך נותנין אותו צמתנה, שאילו לא היה
להם לציבור הנייה צמתנה זו לא נתנוכו עכ"ל,
וא"כ יש לומר דשפיר חשיב פסידא, והרי חזינן

בענין טריפות בשחיטה

צעלמא, וא"כ הכא חף דראוי הוא מ"מ הויא עריפה].

ולכאורה נראה דמהכא ליכא להוכיח אלא דלא הוי איגלאי למפרע ממש, דזכא כיון דדעתו לגמור שחיטתו ויודע דלצסוק יתצבר דהשתא מותרין הן, שפיר קרינן ציב לך, אולם אי נימא דכל דגמר השחיטה פקע איסור עריפה מכאן ולהבא ולמפרע, שפיר יש לדון דהשתא נתמעט מלך, דהשתא צאמת לא חזי, אלא דלאחר מכן יותר מכאן ולהבא ולמפרע [וצפרט למה דנטו האחרו' דצגוונא דעתיד להיות מותר מכאן ולהבא ולמפרע, מ"מ אסור לעצור השתא על סמך העתיד, ויעוין צירושלמי (פ"ט דגיטין ה"א) אמר לחשתו הרי זה גיטיך על מנת שתיצטלי לאיש פלוני בתחילה הוא אסור לצטול עבר וצטל הותר הגט למפרע ויעוין צרשצ"א (גיטין פ"ד ה) וצאחרו', ויש להאריך בזה ואכמ"ל].

ולכאורה יש לדון להוכיח דפקע מהן דין עריפה מכאן ולהבא ולמפרע, דהנה לקמן (כ"ג) אמר רבינא אמר לי רבין בר קיסי הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין צעוף לא אמרן אלא צמליקה אבל בשחיטה יש עיקור, ויעוין צרמצ"ן (כ"א) שכתב וז"ל ואסיקנא למליקה איתמר לומר שאינה נבלה, שאין הלכה בצנלות שלה אלא צשעת שחיטה אבל צשעת מליקה הרי היא כנעקרו קודם לכן שהיא ערפה, ואין ערפות אוסרתה

האחרו' דנו בכל שחיטה, דצתחילת שחיטה הא הויא נקוצת הושט ולכאורה הויא עריפה, אלא דכשגמר שחיטתו לצסוק שריא, האם כל דגמר שחיטתו לצסוק איגלאי מילתא דמעיקרא לא הויא עריפה כיון דנעשה צהכשר שחיטה, או דילמא אינו אלא מכאן ולהבא [ואף אי הוי למפרע יש להסתפק אי הוי למפרע ממש או מכאן ולהבא ולמפרע] ונפק"מ לענין היוצא מהן כגון חלב שנחלב מן הצהמה צאמלע השחיטה.

ובקובץ שמועות (א"י י) כתב להוכיח מהא דחיתא לקמן (קמ"ה) תניא חס ערפה חייב צשילוח אפרוחים ערפות פטור משילוח מגא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלציק כו' צעי רב הושעיא הושיע ידו לקן ושחט מיעוט סימנים מהו מי אמרינן כיון דחילו שציק להו מטרפי צעינן לך ולא לכלציק או דלמא כיון דצידו למגמר שחיטה תקח לך קרינא ציב וחייב צשילוח תיקו, ונקט הגרר"ז דע"כ צשעת תחילת השחיטה הויא עריפה, ולהכי מיצעי לן דדילמא נתמעט מלך ולא לכלציק, אך חס איתא דכל שגמר שחיטתו הותרו למפרע, היאך נתמעטו [ויעו"ש דצירא דיסוד הצעיא צגדר מיעוטא דלך ולא לכלציק, האם יסוד הדין דצעינן ראווי וא"כ הכא הרי ראווי הוא, או דילמא יסוד הדין דנתמעטא עריפה ודרשא ד"לך" אינה אלא ילפותא

בשעת מליקה דסימנין שהרי הוא שובר מפרקת ומטרף קודם לכן ומכיון שנשצרה מפרקת חיבור דסימנין בלחי מה יועיל לה הלכך אין עיקור עכ"ל, ומצואר בלשון הרמב"ן דכיון דבלא"ה כבר הויא עריפה, אין משמעות לערפות נוספת דנולדה בה, וכדנקט הרמב"ן "מכין שנשצרה מפרקת חיבור דסימנין בלחי מה יועיל לה".

והנה לקמן (טו ז) אמר ר' חייא רב הוה גורס ומותר כו' וכן מצואר התם גבי וולד עריפה דצעיצרה ולבסוף נטרפה, למ"ד עובר ירך אמו נאסר העובר בעריפות האם, ואילו בנטרפה ולבסוף עיצרה תלי בצלוגתא דזה וזה גורס] ותמה החזו"א (סי' יד ה) וז"ל יש לטעון כי היכי דשיחלא קמא אסורה משום דחשיבא גופה ומיערפא יחד עם האם ה"נ מכאן ואילך כיון דנתעצרה והיא גופה הרי היא בכלל האם, ותיירז וז"ל ונראה דכל עריפה חייל עלה איסורא מלצד ששנאוי צער החולה צלחת מן העריפות אסרה תורה זה החי צאיסור מוחלט זולת מחלטה, ואילו היה האיסור רק ששנאוי לפני המקום אכילת צער החולי של עריפות היה הדין נותן שאם נתרפאה שריא, והרי וולד עריפה אסור אף שאין צולד חולי עריפות, אלא אחרי שהא עריפה נאסרה גם צאיסור מוחלט שאינו תלוי בחולי העריפות, ואיסור זה חייל בשעה שנטרפה ואפילו אם היתה מתרפאת צנס צאיסורה קיימא וכדאמר סח צ כיון שנטרפה שוב אין לה היתר וכ"כ הרשב"א צמשמרת

הצית צמה דנחלק על הרא"ה צקרום מחמת מכה, ולפ"ז השתא היא עריפה לא מחמת שהיא עכשיו נקוצה אלא מפני שכבר אירע בה עריפות אצמול כו' יעוין שם, וסייס וז"ל ונראה דאם נטרפה ואח"כ נתעצרה וחזרה ונטרפה צנקצ חדש הולד מותר, שאין נקצ שני מחדש כלום כו' עכ"ל, ומצואר צדצרי החזו"א, דעריפות שניה אינה אוסרת כלל, ולכאורה הוא כמצואר צדצרי הרמב"ן צסוגין, דאין עריפות אחר עריפות.

ומעתה אי נימא דצכל תחילת שחיטה נעשית בהכמה עריפה, אלא דצגמר השחיטה הדרא ומתכשרא מכאן ולהצא, לכאורה ראוי להיות הדין דאחר תחילת השחיטה תו ל"ש עריפות צבהמה, ואף דכשגמר השחיטה פקעה הך עריפות, לכאורה ל"ש דתחול עריפות השתא אחר גמר השחיטה [ויעוין צתוב"צ (צ"ג ע"ג) וצחידושי הר"ן (כח ב) וברי להדיא מצואר צגמ' (צג ב) דשייכא עריפות אף אחר תחילת שחיטה] ולא פליגי אלא אי איכא עריפות לחצי חיות אחר דנשחט סימן אחד] ויל"ד.

אולם הנה אף דצלשון הרמב"ן צסוגין מצואר דטעמא דאין עריפות פוסלת אחר צצירת המפרקת משום ד"מכיון שנשצרה מפרקת חיבור דסימנין בלחי מה יועיל לה" אולם יעוין צחידושי הרמב"ן לעיל (ט ב) שכתב וז"ל והא דאמרינן לא אמרו אלא צמליקה אצל בשחיטה יש עקור רואה לומר שאם לאחר שהתחיל צמליקה וחתך מפרקת שנעשית ערפה והיה מולק צסימנין אם נעקרו

לעריפות [ויעוין צחי' הגרש"ר (יצמות ס"ה
סק"א)] אלא דכיון דהתירה תורה עריפה
דמליקה לגבי מזבח, אמרי' דאף צכה"ג הוי
צכלל היתר, דליכא תוספת איסור צהך
עריפות.

הסימנין אין אותה עקירה פוסלת מטעם
עיקור שהוא נבלה, ואי מפני ערפותה הרי
נעשית עריפה כזר צחתיכת המפרקת
והכשירה הכחוצ לגבי מזבח עכ"ל, ולכאורה
מלשון הרמב"ן הכא נראה דשפיר שייכא
עריפות אחר עריפות ואית צה צ' סיבות